

1.

'God wil het'. Deze woorden hebben in de loop der geschiedenis heel wat onheil aangericht. Of het nu gaat over de kruistochten, over de inquisitie die het ware geloof van mensen afwoog en besloot over verbranding of niet, over IS of andere extremistische en fundamentalistische organisaties, over Boko Haram dat moordend en verkrachtend door Afrika trekt, of over de Nashville verklaring die de afgelopen weken Nederland in haar greep heeft gehad.

'God wil het' is een gevaarlijke uitspraak. Omdat het gegoten is in waarheid-denken, eigen gelijk en het impliceert dat ik daar over beschik en jij dus niet. Waarheid die zo functioneert zal altijd lijden tot conflict, bloedbaden en vernietiging.

'God wil het' wanneer dat gezegd wordt, ingezet wordt voor het een of ander, zijn eigenlijk de eerste vragen die je moet stellen: wie zegt het, waarom zegt die persoon dat en welk belang wordt hiermee gediend? De geschiedenis heeft immers geleerd dat de wil van God nogal eens ingezet als voertuig om een ander doel te dienen dan een religieus. Niet zelden worden religieuze motieven ingezet om mensen te scharen achter ideologieën van macht, invloed en expansie. Niets werkt beter dan de tegenstander af te schilderen als goddeloos, vijand van Christus of een bedreiging voor de christelijke beschaving. Aan de andere kant werkt dit hetzelfde: de vijand van de islam moet gestopt worden, als het moet door geweld.

Religieus gemotiveerd geweld, om een doel te bereiken dat niets met religie van doen heeft. De kruistochten, waarover in het leerhuis dit jaar uitgebreid gesproken wordt is een goed voorbeeld hiervan.

In de 11^e eeuw herstelden grote delen van Europa zich van de ondergang van het West-Romeinse Rijk, er begint langzaam welvaart te groeien – voor een kleine bovenlaag – en handel begint zich steeds verder te ontwikkelen en uit te breiden. De steden werden groter en ontwikkelden zich tot handelscentra. De drang naar nieuwe afzetmarkten buiten Europa leidde tot de eerste economische expansie, maar die werd religieus gemotiveerd: Jeruzalem bevrijden van de moslims. Paus Urbanus II roept op tot de eerste kruistocht in het jaar 1095 met als strijdkreet *Deus lo vult*, 'God wil het'. Ik citeer:

'Welk een schande zou ons treffen indien dit verachtelijke en lage ras van duivelaanbidders het door de almachtige God uitverkoren volk zou overwinnen, het volk dat het licht van het ware geloof heeft ontvangen en glorieert in de naam van Christus! Welk een gruwelijke verwijten zal de Heer ons niet maken indien gij geen hulp geboden zoudt hebben aan hen die, zoals gij, de christelijke godsdienst belijden.' Aldus Paus Urbanus tijdens het Concilie van Clermont-Ferrant, 1095.

Delen ontleend aan Leerhuis syllabus Driestromenland – Alex van Heusden

2.

God wil het. Van een andere orde maar tegelijk vergelijkbaar is de kreet: dat mag niet van God, of 'de bijbel zegt het'. Daarmee worden mensen weliswaar niet opgeroepen tot een kruistocht, maar worden groepen wel buitengesloten, weggezet en als goddeloos gezien.

Denk aan de hele ophef rond de Nashvilleverklaring die via een paar zeer orthodoxe predikanten ons land is binnengewaaid. Ongelofelijk wat zo'n stukje papier met een aantal religieuze stellingnamen los heeft gemaakt in een volstrekt geseclariseerd land als Nederland. Er zijn inmiddels al Kamervragen gesteld door een aantal Kamerleden, of dit nog wel kan en mag in Nederland. Een open zenuw is geraakt en ook hier gaat het niet alleen maar, of misschien wel helemaal niet over geloofsinterpretatie, het gaat over mensvisie en maatschappijvisie, het gaat over vrijheid van

meningsuiting, het gaat over acceptatie van 'anders-zijn', het gaat over recente verworvenheden die ineens onder druk lijken te staan.

Dat de stellingnames zoals opgetekend leven en gedeeld worden in laten we zeggen 'bijbelbelt kringen' dat is natuurlijk helemaal niets nieuws, dat wisten we allang. Dus dat kan voor niemand een verrassing zijn. Waarom nu ineens de behoefte van andere kerken om duidelijk te maken dat ze er anders over denken en regenboogvlaggen in de torens te hangen? En vooral ook de vraag waarom overheidsinstellingen als gemeentehuizen en stadskantoren de behoefte voelen om datzelfde te doen? De opvattingen van de SGP waren immers ook allang bekend.

Kennelijk had 'Nederland' – religieus en seculier - het idee dat we over de LHTB gemeenschap wel zo'n beetje hetzelfde dachten. Dat de emancipatie voltooid was, dat onze tolerantie ons reeds lang uitgeleid had uit beperkt denken over seksualiteit, relaties en gender gebonden identiteit.

En ineens ligt er een explosief document op tafel en wordt iedereen nerveus en wordt ook duidelijk dat wat we inmiddels in bepaalde kringen als geaccepteerd zijn gaan beschouwen, in een aantal kringen helemaal niet geaccepteerd is. En dat geldt niet alleen voor een kleine orthodoxe splinter groep, dat geldt ook voor grote groepen Nederlanders binnen de rechter politieke flanken en de populistische politieke bewegingen. Kortom: onlangs gekregen verworvenheden staan ineens weer onder druk omdat ze minder sterk verankerd blijken te zijn dan velen dachten. En in de discussie lopen religie, mensbeeld en politieke keuzes door elkaar heen.

Los van dit alles toont de verklaring de onbarmhartigheid van een aantal religieuze stromingen en van het denken in waarheid en eigen gelijk. Ergens zegt de verklaring dat er over *homoseksualiteit en transgenderisme tussen getrouwe christenen onderling geen verschil van mening mag ontstaan*. Oftewel: onze mening is de enig juiste en dat is de waarheid. Einde discussie. Zo worden bijbelteksten tot dodelijke en veroordelende wapens. En zo worden – naar mijn mening - bijbelteksten vooral misbruikt voor eigen gelijk.

Het is probleem daarbij is dat het hier gaat om antieke teksten, teksten uit de oudheid. En volgens mij is het niet mogelijk om antieke teksten zo uit hun oudheidsrealiteit en context te plukken en ze onverkort toe te passen op ons leven nu.

Bovendien is het nog uiterst selectief en daarmee subjectief ook. Want wat voor deze tekst geldt, geldt dan ook voor tal van andere zaken zoals het hebben van meerdere vrouwen, het verwekken van kinderen bij je schoonzus wanneer je broer kinderloos sterft, het stenigen van dochters die niet gehoorzaam zijn en ga zo maar door. Waarom geldt het ene onverkort en het andere niet? Als het allemaal Gods woord is van kaft tot kaft en voor de eeuwigheid door God zo bepaald, dan moet elke tekst met dezelfde maat gemeten worden.

De Nashvilleverklaring is vooral een angstdocument, waarin bijbelteksten selectief worden ingezet om het eigen gelijk veilig te stellen en de gelederen te vrijwaarden van discussie en tegenspraak. '*Tussen getrouwe christenen onderling mag er immers geen verschil van mening ontstaan*' aldus de verklaring.

3.

God wil het! Tegenover deze stellingname treffen we in de bijbel Jezus aan die geen stelling deponeert, maar die al zoekend en twijfelend antwoord zoekt op de vraag wat de wil van God is in zijn situatie. De wil van God en daar naar leven heeft eerder te maken met een zoektocht, vaak gekenmerkt door twijfel, dan met zeker weten en dogmatische stellingnamen.

In de evangelieverhalen zijn twee momenten waarop sterker dan waar ook die zoekende mens Jezus tevoorschijn komt. De mens met al zijn twijfels, vragen, weerstanden, agressie, verdriet. Dat was voor het eerst in de woestijn vlak na zijn doop. Vol van geestkracht begon Jezus aan zijn geroepen leven om een rechtvaardige Gods te zijn. Maar hij belandde in de woestijn, in gevecht met de duivels

in hemzelf, met de beproeving om zijn uitdrukkelijke 'ja' aan de wilgen te hangen en een andere weg te kiezen.

Het tweede moment is vlak voor zijn arrestatie op de Berg van de Olijven. Hier vindt het eeuwige gevecht plaats tussen goed en kwaad, ik en de ander, mijn en dein. In de woestijn heeft hij gevochten met zijn roeping, in Getsemane vecht hij met de uiterste consequentie van de keuze die hij toen maakte. Kan deze kelk aan mij voorbij gaan? Is er echt geen andere weg? De aangenomen opdracht in de woestijn wil ten einde toe opnieuw bevestigd worden. 'Niet mijn wil zal geschieden, maar de uwe.'

'Uw wil geschiede.' Dat is iets ander dan 'God wil het!'. Maar is er een antwoord te vinden op de vraag? Wat is de wil van de bijbelse God die door Jezus aangeroepen wordt? DE schrift zegt: bevrijding is de wil van die bijbelse God, bevrijding van mensen, bevrijding van alles wat leeft. En dat mensen het voor elkaar opnemen, elkaar niet laten vallen, oog hebben voor wie leeft in onvrijheid. En zo zegt het bijbels verhaal ook: die wil van God wordt gedaan niet vanuit de hoge hemel, maar door mensen die het lef hebben om hun leven in dienst te stellen van die bevrijding.

In dienst, dienstbaar zijn, dienstknecht zijn. Jezus groeide op in een traditie waarin de verlossing verwacht wordt van mensen die bereid zijn om te leven ten dienste van anderen en het lijden van de wereld te dragen. Jesaja spreekt van de lijdende dienstknecht die het lijden aantrekt en het draagt als een lam. Velen zijn opgegroeid in een traditie die zegt dat een ander het voor ons zal doen: Jezus heeft ons reeds in zijn lijden verlost.

Jezus besloot omwille van God's wil – die bevrijding van mens en wereld is - een rechtvaardige te zijn in de traditie van de oude geschriften van zijn volk. Want hij wist hoe zijn volk ooit gereduceerd was tot vechtende schimmen en tot bouwmachines voor de farao. Hij wist van Mozes die geroepen werd om te bevrijden en dat God tegen hem zei: wat schreeuw je naar mij! Doe iets, hef je handen op, pak je staf en sla die zee van dood en onrecht aan gruzelementen. Jij moet het doen en ik, Ik zal er Zijn. Dat woord, die bevrijdingskracht heeft Jezus opgegeten als brood en ingedronken als wijn en zichzelf werd het visioen van een nieuwe wereld met andere verhoudingen en liefde voorop.

Vurig heeft hij gehoopt dat ook zijn leerlingen dat visioen zouden eten als brood en drinken als wijn. Dat zij rechtvaardige mensen zouden zijn met de bereidheid om niet voor zichzelf te leven, maar wegen te gaan langs de zelfkant, de duisternis in. Gods wil laten geschieden is elke dag opnieuw in het breken en delen, in jezelf geven en inzetten, zelf het visioen worden van de nieuwe aarde, niemand worden met wie niemand zijn.

4.

'Mijn moeder en mijn broers, zijn zij die de wil van God doen' (Lukas 8), sprak hij ooit toen hem gemeld werd dat zijn familie gearriveerd was. Dat was geen schoffering van familieleden of miskenning van de rol die mensen in zijn leven hadden. Het was een openbreken van gangbare gedachten, van klein denken, van vanzelfsprekendheden, omwille van een groter plan een visioen: dat elk mens gestalte zou worden van 'de wil van God'. Ieder mens, zonder uitzondering. Omdat God het wil!?

Zeg Amen – zo moge het zijn.